

Gisèle Prassinos: *Tvář s lehkým záchvěvem trápení*
překlad Jana Podhorská, RUBATO, Praha, 2013, 1. vydání, 148 stran

„Ale imaginární cestování i sbírky zvířat ji rychle omrzely. Přestalo ji bavit podvádět svého vážného manžela a už jí ani nevyhovovala natolik omezená svoboda. Tehdy zatoužila po jiné věci, po něčem novém.“

Patříte mezi ty, jež baví vymýšlet nesmysly pro pobavení druhých? Nestačí vám rozveselovat jen úzký okruh známých? Je řada lidí, kteří se snaží svým výmyslům dát „hlubší smysl“. Tak vzniklo například muzeum nesmyslů v rakouské vesnici Herrnbaumgarten, zábavné hlavně díky nadšencům, kteří v něm provází, ale také velmi inspirující v tom, kam až smysl pro nonsens může zajít. Také na poli literatury se setkáváme s nonsensovým humorem. V tomto smyslu si se svými texty pohrává i francouzská spisovatelka Gisèle Prassinos (*1920). Narodila se v Istanbulu, ale rodiče emigrovali do Francie, když jí byly dva roky. Za objevením jejího talentu stojí sám André Breton, který si povšiml jejich děl v době, kdy Gisèle bylo pouhých čtrnáct let.

Spisovatelčina kniha *Tvář s lehkým záchvěvem trápení* byla v roce 2001, při svém druhém vydání, vyznamenána Velkou Poncettonovou cenou, kterou od roku 1970 uděluje francouzská Společnost spisovatelů. Letos vyšla také v pražském nakladatelství RUBATO – pokud vás vedle fantazijních světů baví i detektivky, bude tato novinka na pultech českých knihkupectví váš šálek kávy. Jedná se o útlý svazek s velmi decentní a vkusnou obálkou, při jejíž tvorbě bylo využito automatické kresby mechanického mozku. Právě ten stojí v centru veškerého dění napínavého, fantazijního příběhu. Umělým mozkiem je vybaven jistý vědec: „Mozek tohoto muže vypadal jako deset spojených ciferníků od hodinek. Ozubená soukolí, válečky, pružiny, kotvy a maličké šroubky; rubíny, ciferník, bylo tu všechno zlatavě lesklé a zadržené v radostném pohybu. Dokonce byl slyšet i tikot, který předtím trochu tlumila zavřená dvířka.“ Tento napůl muž, napůl stroj se ožení s hlavní hrdinkou celého příběhu, dívkou Essentielle. Prapodivný pár. On stále studuje, hloubá a pro samé bádání zdánlivě nevnímá okolní svět. Ona se mu snaží přizpůsobit, a tak sedává hodiny po jeho boku a předstírá zájem o vědění. Ve skutečnosti se ovšem strašlivě nudí. Vede tedy vedlejší, tajný život. A jednoho dne ji napadne utéct, oprostít se od tohoto způsobu života. V okně však

zahlédne svého manžela, jak ji pozoruje. Jeho *tvář s lehkým záchvěvem trápení* najednou vůbec nepůsobí tak netečně, jak ji znala doposud. Vidí v ní zájem, obavy, něhu, lásku. Dívka od muže sice neuteče, ale vědcův mozek se po tomto, pro svého majitele traumatizujícím zážitku, porouchá. Místo jemného, decentního muže se vedle ženy ocitá osobnost zcela jiná – muž hrubý, s neustálou potřebou demolovat a vytvářet otvory ve stěnách obydlí. Essentielle vynakládá spoustu času na nalezení někoho, kdo by jí vrátil „ztraceného“ manžela. Avšak neúspěšně. Rozhodne se tedy zasvětit veškerý svůj čas studiu, aby ona sama mohla mechanický mozek opravit. Začne spolupracovat s mladým vědeckým asistentem, jehož k ní pojí milostné pouto. A právě jeho citů využívá kvůli uskutečnění cesty do Anglie. A tehdy vytváří pro obelhání asistenta, který by se neměl dovědět o manželství mezi ní a vědcem, neskutečnou historku.

GISÈLE PRASSINOS

Právě takové neskutečné historky a scény se na sebe následně řetězí. Vyplývají z ve skutečnosti velmi nepravděpodobných setkání, z bláznivě utkané sítě

spojnic mezi jednotlivými postavami. Autorka vytváří množství surrealistických obrazů a scén, nad jejichž absurdností čtenář žasne, neubrání se překvapení a výsměchu. Ale i přesto ho neopouští nutková touha číst dál. Skrze neskutečné, někdy syrové a snové události podniká s hlavní hrdinkou dobrodružnou cestu nejen za konstrukčními plány umělého mozku, ale také za původní identitou muže mechanickým mozkiem vybaveného.

GISÈLE PRASSINOS PŘEDČÍTÁ BÁSEŇ SKUPINĚ SURREALISTŮ
ZLEVA: MARIO PRASSINOS, ANDRÉ BRETON, HENRI PARISOT,
PAUL ELUARD, BENJAMIN PÉRET, RENÉ CHAR
(FOTO: MAN RAY, 1935)

Kromě téměř detektivního pátrání po příbuzných „bývalého horníka“ se vine příběhem leitmotiv cesty směřující k vnitřnímu zrání hlavní hrdinky. Na počátku putování stojí znučená žena, jejímž hlavním povahovým rysem je pasivita. Ztráta jistot ji vyburcuje k nadměrným výkonům. Nadšení ji však opouští právě ve chvíli, kdy se jí podaří mechanický mozek opravit a ona se opět shledává se svým mužem, vědcem. Okamžitě vedle něj upadá zpět do pasivity. Jenže již poznala nový svět, jiný způsob života. Od manžela utíká. Vrací se zpět do Francie, avšak touha rozluštit tajemství majitele mechanického mozku ji zavádí až do Ruska. Ocitá se tváří v tvář možnosti ztratit svou „nudnou jistotu“.

Geniálně vystavěný příběh, v němž se stírají hranice mezi událostmi skutečnými a těmi ze světa fantazie, plný bláznivého humoru a propojování zdánlivě nesourodých věcí vás jistě okouzlí. Gisèle Prassinos bývá označovaná „Alenkou surrealistů“. Ač je u nás prozatím autorkou téměř neznámou, věřím, že si i mezi českými čtenáři získá zaslouženou pozornost.

Romana Macháčková

Autorka působí v Moravské zemské knihovně v Brně na úseku vědy a výzkumu.

Blízká setkání zvláštního druhu

Olbram Zoubek

29. 11. 2013 – 2. 3. 2014 / Jízdárna Pražského hradu

Největší autorská retrospektivní výstava sochaře Olbrama Zoubka zahrnuje celkem 268 soch, komorních plastik a reliéfů. Olbram Zoubek je v poslední době velice žádaným autorem, jeho sochy zdobí veřejná prostranství, ale i interiéry nejrůznějších veřejných a soukromých budov. Mezi jeho nejvýznamnější díla můžeme zařadit pomník na pražském Újezdě věnovaný obětem komunismu, který vyvolal velice rozporuplné reakce a byl z části poškozen vandaly. Před rokem 1989 patřil mezi opory kulturní opozice. Do jeho generace patří jména jako Karel Nepraš, Stanislav Kolíbal či jeho první žena Eva Kmentová. Do povědomí širší veřejnosti se Zoubek zapsal odlitím posmrtné masky Jana Palacha a posléze vytvoření náhrobku, který byl umístěn na Olšanském

hřbitově. V důsledku tohoto činu měl v 70. letech zákaz vystavování, proto se živil restaurováním. Dnes je známý především svými něžnými, štíhlými plastikami, které se sotva dotýkají země a tíhnou k nebi se vznesenými gesty.

Výstavu uvádí socha, která je zde vystavena vůbec poprvé, jedná se o *Zaslíbenou* a pochází z letošního roku. Všechny figury stojí čelem k příchozímu a proti proudu času, tedy od nejnovějších až po ty nejstarší. Vůbec nejstarší dílo, které autor zahrnul do své expozice, je soška harmonikáře, kterou vytvořil ve svých 17 letech. S nadsázkou lze tedy říci, že výstava zahrnuje 70 let tvorby Olbrama Zoubka. Vyskytují se zde bájně řecké postavy, pro které byla inspirací jeho